

Ferdinand Simon Lechleitner

MISSA SOLENNIS
IN HONOREM
SANCTI CAJETANI

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav hudobného umenia, vedy a sakrálnej hudby

In Honorem Sancti Cajetani
MISSA Solennis a 9
Authore Simon Ferdinando Lechleitner
Composita 7 Augusti 1741

Canto

Alto

Tenore

Basso

Violino Primo

Violino Secondo

Clarino Primo

Clarino Secondo

et Organo

editor / opracowanie i wstęp

DARIUSZ SMOLAREK, SAC

RUŽOMBEROK 2011

FERDINAND SIMON LECHLEITNER

MISSA SOLENNIS IN HONOREM SANCTI CAJETANI a 9 (1741)

Notosadzba: Dariusz Smolarek, SAC

Sadzba,

technická spolupráca: Rastislav Adamko

Obálka: Rastislav Adamko, Zuzana Zahradníková

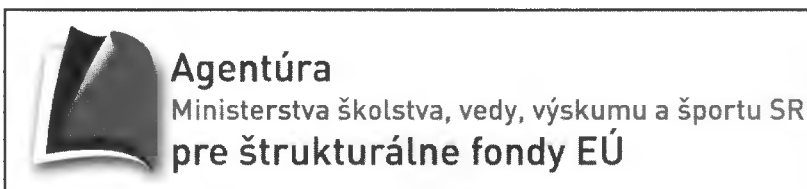
Vydavateľstvo: Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Nám. A. Hlinku 60
034 01 Ružomberok

© Dariusz Smolarek, SAC

© Katedra hudby, PF KU v Ružomberku

ISBN 978 – 80 – 8084 – 691 – 6

Táto publikácia vznikla vďaka podpore v rámci operačného programu Výskum a vývoj pre projekt: „Implementácia a prenos výsledkov výskumu slovenskej sakrálnej hudby do umeleckej činnosti v akademickom prostredí“. ITMS 26220220040 spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

OBSAH

Úvod / Wstęp (Dariusz Smolarek)	5
Facsimile	13
<i>Missa solennis in honorem sancti Cajetani</i>	
Kyrie	19
Gloria	41
Credo - Patrem	59
Credo - Et incarnatus	69
Credo - Et resurrexit	75
Sanctus	92
Sanctus - Osanna	99
Sanctus - Benedictus	114
Agnus Dei	122
Revízná správa / Komentarz rewizyjny (Dariusz Smolarek)	133

FERDINAND SIMON LECHLEITNER

MISSA SOLENNIS IN HONOREM SANCTI CAJETANI a 9 (1741)

1 Osoba skladateľa

Ferdinand Simon Lechleitner sa natrvalo zapísal do polskej a slovenskej hudobnej kultúry prvej polovice 18. storočia. Svedčí o tom veľký počet jeho kompozícií, ktoré sa nachádzajú v niekoľkých archívoch v Poľsku a na Slovensku. O skladateľovi toho veľa nevieme. Jeho priezvisko sa neobjavuje v žiadnom zahraničnom lexikóne, ani na zozname poľských skladateľov, pretože nemáme dokumentáciu, ktorá by hovorila o jeho národnosti. „O tom, že tento hudobník prípadne prebýval v Poľsku, možno ako dirigent či organista, môžu svedčiť pozostávajúce po ňom skladby, z ktorých časť napísal on a prinajmenšom šesť krát sa na ne osobne podpísal“.¹ Zachované skladby nasvedčujú tomu, že jeho pôsobenie v Poľsku pripadá na roky 1725-1749.²

Isté svetlo na enigmatickú postavu Lechleitnera hádže titulný list z jeho kompozície *Ave Maris Stella | 8 Voc | Canto, Alto | Tenore, Basso. | 2. Violinis | 2. Luitis | Organo*. Našiel ju medzi poškodenými muzikálami pochádzajúcimi z piaristického kláštora v Podolínci³ slovenský muzikológ Ladislav Kačic.⁴ Okrem nadpisu sa na liste nachádzajú aj dve inskripcie. Hore nečitateľná, písaná inou rukou, ale s dvomi nápismi, ktoré sa dajú prečítať *Vetero Lubloviensi*, ktoré poukazujú na mesto Stará Ľubovňa. Spodná inskripcia znie: *A^r S. F. Lechleitner | S. R. J. Princ. Lubomirski Castor. Metatoris R. D. | p. t. Capellae Magistro⁵*.

Obidve tieto inskripcie nám dovoľujú predpokladať, že F. Lechleitner bol hudobníkom pôsobiacim na dvore Ľubomírskovcov. Autor tejto kompozície bol pravdepodobne kňaz⁶, vlastnil

¹ ŚWIERCZEK, W.: „Katalog rękopiśmiennych zabytków muzycznych biblioteki seminarium Duchownego w Sandomierzu“. In: *Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne* (ABMK), 1965, č. 10, s. 256. Porov. aj FEICHT, Hieronim: *Studia nad muzyką polskiego renesansu i baroku*. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 1980, s. 503. Autor vo svojej štúdií spomína iba to, že (podľa W. Świerczka) S. F. Lechleitner, prebýval v Poľsku a z jeho okolo 30 skladieb z obdobia 1726-33 a 1738 i 1741, šesť je vlastnoručne podpísaných.

² ŚWIERCZEK, Ref. 1, s. 283.

³ Táto zbierka sa nachádza v Štátnom archíve v Modre, ktorého oficiálny názov je „Ministerstvo Vnútra SR Štátny Archív v Bratislave Pobočka Modra. Porov. *Štátny Okresný Archív Bratislava – Vidiek. Sprievodca po archívnych fondoch. Archívna Správa Vnútra SSR, Edícia sprievodcov po štátnych okresných archívoch v Slovenskej socialistickej republike*, spracoval: J. Dubovský s kolektívom. Vol. 3. Bratislava, 1980, s. 5. V druhej polovici 70-tych rokov bola pre archív vybudovaná nová budova v Modre, na Dolnej ulici 140, kde sídli dodnes. Vtedy sa jeho názov zmenil na: Štátny Okresný Archív v Pezinku so sídlom v Modre. Po administratívnej reforme od 1. januára 2003 nesie názov: Ministerstvo Vnútra SR Štátny Archív v Bratislave Pobočka Modra. Porov. *Štátny Okresný Archív Bratislava – Vidiek*, s. 5.

⁴ Pozri Fot. 1. Titulná strana tvorila obal kompozície. Na jej štvrtej strane sa nachádza fragment partu organu (bc), ktorý pochádza pravdepodobne z tejto skladby. Pánovi L. Kačicovi ďakujem za sprístupnenie tohto materiálu.

⁵ Porov. KAČIC, Ladislav: „Hudba a hudobníci piaristického kláštora v Podolínci v 17. a 18. storočí“. In: *Musicologica Slovaca et Europaea*, 1994, č. 19, s. 85-86, poznámka 27. L. Kačic vo svojom príspevku mylne číta písmeno v skratke pre priezvisko magnáta ako *S. K. J.*, pričom má byť: *S. R. J.* Písmeno „k“ sa nepoužívalo v latinskom jazyku.

⁶ Skratka *R.[everendus] D.[ominus]*, *Velebný Pán* prináležala iba duchovenstvu; pozri *Slovník łaciński – polski*. M. Plezia (red.). Vol. 4, P – R. 1974, s. 552.

1 Osoba kompozytora

Ferdinand Simon Lechleitner wpísal się na trwale w polską kulturę muzyczną pierwszej połowy XVIII wieku. Świadczy o tym spora ilość jego kompozycji znajdująca się w kilku ośrodkach muzycznych naszego kraju. Niewiele wiemy o tym kompozytorze. Jego nazwisko nie figuruje w żadnym leksykonie zagranicznym, ani też na liście kompozytorów polskich z powodu braków dokumentacji świadczącej o jego przynależności narodowej. „Za tym, że przypuszczalnie ten muzyk przebywał w Polsce, może w charakterze dyrygenta czy organisty, świadczyłyby pozostałe po nim utwory, z których część jest pisana i co najmniej 6 razy podpisana przez niego“¹. Zachowane utwory wskazują, że jego działalność w Polsce przypadałaby na lata 1725 – 1749².

Pewne światło na enigmatyczną postać Lechleitnera rzuca karta tytułowa z jego kompozycją *Ave Maris Stella | 8 Voc. | Canto, Alto. | Tenore, Basso. | 2. Violinis | 2. Luitis | Organo*. Odnalazł ją wśród uszkodzonych muzykaliów pochodzących z piarskiego klasztoru w Podolińcu³ słowacki muzykolog Ladislav Kačic⁴. Oprócz tytułu na stronie znajdują się dwie inskrypcje. U góry nieczytelna, pisana inną ręką, lecz z dwoma dającymi się odczytać określeniami *Vetero Lubloviensi* wskazującymi na miejscowość Stara Ľubovňa. Dolna inskrypcja brzmi: *A^r S. F. Lechleitner | S. R. J. Princ. Lubomirski Castor. Metatoris R. D. | p. t. Capellae Magistro⁵*.

¹ W. Świerczek, *Katalog rękopiśmiennych zabytków muzycznych biblioteki seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (ABMK) 1965 T. 10, s. 256. Zob. też H. FEICHT, *Studia nad muzyką polskiego renesansu i baroku*, Kraków 1980, s. 503. Autor w swym studium wspomina zaledwie (za W. Świerczkiem) o S. F. Lechleitnerze, który przebywał w Polsce, a z jego około 30 utworów z lat 1726-33 oraz 1738 i 1741, sześć jest podpisaných własnoręcznie.

² W. Świerczek, *dz. cyt.* s. 283.

³ Zbiór ten znajduje się w Państwowym Archiwum w miejscowości Modra k. Bratysławy na Słowacji i nosi oficjalną nazwę „Ministerstwo Vnútra SR Štátny Archív v Bratislave Pobočka Modra (tłum.: *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Słowackiej Państwowe Archiwum w Bratysławie Filia Modra*). Por. *Štátny Okresný Archív Bratislava – Vidiek. Sprievodca po archívnych fondoch. Archívna Správa Vnútra SSR, Edícia sprievodcov po štátnych okresných archívoch v Slovenskej socialistickej republike*, spracoval: J. Dubovský s kolektívom, t. 3, Bratislava 1980, s. 5.

W drugiej połowie lat 70 XX wieku wybudowano dla archiwum nowy budynek w Modrej, przy ulicy Dolnej 140, gdzie znajduje się do dziś. Wtedy zmieniła się jego nazwa na: Štátny Okresný Archív v Pezinku so sídlom v Modre (tłum.: *Państwowe Powiatowe Archiwum w Pezinku z siedzibą w Modrej*). W wyniku reformy administracyjnej na Słowacji archiwum to od 1 stycznia 2003 r. nosi nazwę: Ministerstwo Vnútra SR Štátny Archív v Bratislave Pobočka Modra (tłum.: *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Słowackiej Państwowe Archiwum w Bratysławie Filia Modra*). Por. *Štátny Okresný Archív Bratislava – Vidiek*, s. 5.

⁴ Zob. Fot. 1. Karta tytułowa tworzyła okładkę kompozycji. Na jej czwartej stronie znajduje się fragment partii organów (bc) pochodzącej prawdopodobnie z tego utworu. Panu L. Kačicowi składam podziękowania za udostępnienie tego materiału.

⁵ Por. L. Kačic, *Hudba a hudobníci piaristického kláštora v Podolínci v 17. a 18. storočí*, „Musicologica Slovaca et Europaea” 1994 t. 19, s. 85-86, przyp. 27. Kačic w swojej publikacji błędnie odczytuje literę ze skrótu przed nazwi-

- nešpory: [Vesperae in C]³¹

- omša: *Missa Solemnis In Honorem Sancti Cajetani* [in C]³².

Vymenované kompozície reprezentujú charakteristické formy tohto skladateľa sakrálnej hudby. Ich porovnanie s inými zachovanými skladbami a informáciami uvedenými v inventároch rezrdza, že tu ide o doteraz neznáme dielo tohto skladateľa. K nim patrí aj omša na počesť sv. Kajetána.

3 Missa Solennis In Honorem Sancti Cajetani

Opis rukopisu

Rukopis omše F. Lechleitnera je označený signatúrou H-125 pochádza z roku 1741.³³ Bol napísaný jednou rukou. Skladá sa o šiestnástich listov s rozmermi 32,5 x 20 cm. Listy sú pomerne dobre zachované. Iba fóliá s hlasmi Clarino I. a Clarino II. majú adtrhnuté rohy. Titulný list tvorí obal pre celý rukopis.

Na titulnej strane sa nachádza nasledujúca inškrípca: C | 47 | *In Honorem* | *Sancti Cajetani* | *MISSA Solemnis* | a 9 | *Canto Alto* | *Tenore* | *Basso* | *Violino Primo* | *Violino 2do* | *Clarino Primo* | *Clarino Secondo* | *et Organo* | *Accessit ad Chorum Podolinensem Scholar Piar* | *Anno D[omi]mi 1747* | *26 Septembry* | *Autto. Del S. Ferdinando Lechleitner* | *Composita Anno 1741 7 Augusti* | *In usum Joannis Heysler descripta* | *Anno 1747 4 Octobris*.

Na konci organového partu sa nachádza ešte iný nápis: *Authore Lechleitner* | *Omnia ad M. D. G. B. V. M Honorem*.

Z uvedenej inškrípce sa dajú vyčítať informácie týkajúce sa histórie skladby a rukopisu:

- omša bola skomponovaná F. Lechleitnerom 7. augusta roku 1741³⁴;
- pre svoj úžitok skladbu prepísal Joannis Heysler 4. októbra v roku 1741³⁵;

xyty: Litánií Loretánskych o Panne Márii a Litánií o Najsvätejšom Srdci Pána Žiža. Rukopis z roku 1734, sign. H-47.

Cyklus tvoria tieto žalmy: *Dixit Dominus*, *Confitebor*, *Beatus vir*, *Laudate aeri*, *Laudate Dominum*, a *Magnificat*. Obsadenie: C1, C2 alebo T, B, vl 1, clno 1, 2, org. Nešpory sú určené na sviatky mučeníkov a vyznavačov. Sign. H-425, rukopis bez titulnej strany a dátumu.

Obsadenie: CATB, vl 1, 2, clno 1, 2, org. Rukopis z roku 1741, sign. H-125.

V štátnom archíve v Modre sa nachádzajú dva katalógy hudobných rukopisov z piaristických kláštorov vo Svätom Jure a Podolínci. Sú to strojopisy vo formáte A4. Prvý inventarizáciu vytvoril prof. Juraj Šimko-Juhás a dokončil ju roku 1969. V roku 1978 celý inventár opravila a zredigovala archivárka Mária Badurová a Hermína Kaufmannová vypracovala dodatočný index autorov kompozícií a kopistov. Inventárna kniha má signatúru 36b. Druhý inventár a základe diela J. Šimko-Juhása vytvorila v roku 1967 prof. Darina Múdra. Je drobnejšia a má signatúru 37. Okrem toho existuje ešte iný lístkový katalóg piaristických hudobných zbierok z archívu v Modre, ktorý vytvorila na základe uvedených inventárov D. Múdra. Patrí k Slovenskému katalógu hudobnohistorických prameňov [SKHP] v Hudobnom múzeu [HM] pri Slovenskom národnom múzeu [SNM] na hrade v Bratislave (v súčasnosti v Dolnej Krúž. Porov. *Štátny okresný archív Bratislava – Vidiek*, s. 372; MÚDRA, Darina: *Specifika hudobného repertoáru Spiša v období klasicizmu*. In: *Musicologica ovaca et Europaea*. Bratislava: ASCO, 1994, Vol. 19, s. 110 a poznámka 14, 116 a poznámka 67.

Autto. Del S. Ferdinando Lechleitner | *Composita Anno 1741 7 Augusti*. Je to pravdepodobne dátum ukončenia kompozície. Nápis na konci partu organo potvrdzuje autorstvo Lechleitnera.

In usum Joannis Heysler descripta | *Anno 1747 4 Octobris*. J. Heysler je neznámy kopista, v Podolínci zanechal 5 rukopisov. Sú to: anonymné Loretánske ánie (sign. H-1), anonymné omše (sign. H-104, H-130), omša F. S. Lechleitnera (sign. H-125), *Motettum pro Defunctis „Parce mihi Domine“* B. A. Vil-

- nešpory: [Vesperae in C]³¹

- msza: *Missa Solemnis In Honorem Sancti Cajetani* [in C]³².

Wymienione kompozycje reprezentują charakterystyczne dla tego twórcy gatunki muzyki religijnej. Porównanie ich z innymi zachowanymi utworami i informacjami przekazanymi przez inventarze wskazuje, że mamy do czynienia z nieznanymi dotąd dziełami tego twórcy. Do nich należy również msza ku czci św. Kajetana.

3 Missa Solennis In Honorem Sancti Cajetani

Opis rękopisu

Rękopis z mszą F. Lechleitnera jest oznaczony sygnaturą H-125 i pochodzi z 1741 roku³³. Był pisany jedną ręką. Składa się z 16 kart o formacie 32,5 x 20 cm. Są one w miarę dobrze zachowane. Jedynie karty z głosami clarino 1 i clarino 2 mają naderwane rogi. Strona tytułowa jest okładką całego rękopisu.

Na karcie tytułowej znajduje się następująca inškrípca: C | 47 | *In Honorem* | *Sancti Cajetani* | *MISSA Solemnis* | a 9 | *Canto Alto* | *Tenore* | *Basso* | *Violino Primo* | *Violino 2do* | *Clarino Primo* | *Clarino Secondo* | *et Organo* | *Accessit ad Chorum Podolinensem Scholar Piar* | *Anno D[omi]mi 1747* | *26 Septembry* | *Autto. Del S. Ferdinando Lechleitner* | *Composita Anno 1741 7 Augusti* | *In usum Joannis Heysler descripta* | *Anno 1747 4 Octobris*.

Na końcu głosu organo umieszczono ponadto inną inškrípce: *Authore Lechleitner* | *Omnia ad M. D. G. B. V. M Honorem*.

Z powyższej inškrípce można odczytać informacje dotyczące historii utworu i rękopisu:

- msza została skomponowana przez Ferdynanda Lechleitnera 7 sierpnia 1741 roku³⁴
- dla swojego użytku utwór przepisał Joannis Heysler dnia 4 października 1741 roku³⁵

Sercu Pana Jezusa. Rękopis z 1734 r., sygn. H-47.

³¹ Na cykl składają się następujące psalmy: *Dixit Dominus*, *Confitebor*, *Beatus vir*, *Laudate pueri*, *Laudate Dominum*, oraz *Magnificat*. Obsada: C1, C2 lub T, B, vl 1, 2, clno 1, 2, org. Nešpory są przeznaczone na święto Męczenników i Wyznawców. Sygn. H-425, rękopis bez karty tytułowej i daty.

³² Obsada: CATB, vl 1, 2, clno 1, 2, org. Rękopis z 1741 r., sygn. H-125.

³³ W Państwowym Archiwum w Modrej znajdują się 2 katalogi rękopisów muzycznych z pijarskich klasztorów w Świętym Jurze i w Podolíncu. Są to maszynopisy o wymiarach A4. Pierwszą inwentaryzację zrobił prof. Juraj Šimko – Juhás i ukończył ją w 1969 r. W roku 1978 cały inwentarz oparowała i zredagowała archiwistka Mária Badurová, a Hermína Kaufmannová opracowała dołączony indeks autorów kompozycji i kopistów. Księga inwentarzowa posiada sygnaturę 36b. Drugi inwentarz, na podstawie pracy J. Šimko – Juhása, opracowała w 1967 r. prof. Darina Múdra. Jest on bardziej szczegółowy i nosi sygnaturę 37. Oprócz tego istnieje jeszcze katalog kartkowy popijarskich zbiorów muzycznych z archiwum w Modrej, który opracowała na podstawie powyższych inwentarzy D. Múdra. Przynależy on do Katalogu Słowackich Muzycznych Źródeł Historycznych (Slovenský Katalóg Hudobnohistorických Prameňov [SKHP]) w Muzeum Muzyki (Hudobné Múzeum [HM]) przy Słowackim Muzeum Narodowym (Slovenské národné múzeum [SNM]) na zamku w Bratisławie. Por. *Štátny Okresný Archív Bratislava – Vidiek*, s. 372; D. Múdra, *Specifika hudobného repetoáru Spiša v období klasicizmu*, „Musicologica Slovaca et Europaea“, Bratislava 1994, T. XIX, s. 110 i przypis 14, s. 116 i przypis 67.

³⁴ *Autto. Del S. Ferdinando Lechleitner* | *Composita Anno 1741 7 Augusti*. Jest to prawdopodobnie data ukończenia kompozycji. Inškrípca na końcu głosu organo potwierdza autorstwo Lechleitnera.

³⁵ *In usum Joannis Heysler descripta* | *Anno 1747 4 Octobris*. J. Heysler to nieznany bliżej kopista, który pozostawił w Podolíncu 5 rękopisów. Są to: anonimowa Litanía Loretánska (sygn. H-1), anonimowe msze (sygn. H-104, H-130), msza F. S. Lechleitnera (sygn. H-125), *Motettum pro Defunctis „Parce*

Missa Solennis In Honorem Sancti Cajetani

KYRIE

Autho. Del S. Ferdinando Lechleitner
(6 August 1741)

Grave Staccato Tutti

Canto

Grave Staccato

Ky - ri - e e - - lei son, e - lei - - son. Ky - ri - e e -

Alto

Grave Staccato

Ky - ri - e e - lei son, e - lei - - son. Ky - ri - e e -

Tenore

Grave Tutti Staccato

8 Ky - ri - e e - lei son, e - lei - - son Ky - ri - e e -

Basso

Grave Staccato

Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - - son. Ky - ri - e e -

Violino 1

Grave Staccato

Violino 2

Grave Staccato

Violino 1

Violino 2

Continuo

Organo

7

6

6

9

8

6

6

5

5

4

3